

Corespondența sculptorului Romul Ladea cu orăvițenii (1932-1933)

CONSTANTIN BRĂTESCU

La mijlocul anului 1931, Guvernul condus de Nicolae Iorga l-a numit ca prefect al județului Caraș, cu reședința la Oravița, pe scriitorul Ion D. Dongorozi, cunoscut în literatura română prin prozele scurte, pe care le-a adunat în mai multe volume publicate mai ales în Editura „Scrisul Românesc“ din Craiova.

Numit în această importantă funcție administrativă și politică într-unul din cele mai tinere județe ale României Mari¹, Ion D. Dongorozi își lasă numele înscris în istoria Oraviței prin câteva realizări notabile. El este cel care a pus, împreună cu Sim. Sam. Moldovan, bazele Muzeului județean și ale Bibliotecii publice din Oravița, inițiative abandonate în anii care au urmat înlocuirii sale.

Tot Ion D. Dongorozi a gândit și a dat viață proiectului de transformare a pieței din fața palatului Prefecturii din Oravița, creația Henriettei Delavrancea-Gibory, în parc, loc destinat și pentru amplasarea unor busturi care să reprezinte personalități marcante ale țării în plan politic și cultural. Proiectul său este împărțit de intelectualitatea locală, constituită într-un comitet de inițiativă, care l-a avut ca președinte pe Ion D. Dongorozi.

Comitetul, în prima sa ședință, din 25 ianuarie 1932, a hotărât să amplaseze în centrul parcului busturile în bronz ale regelui Ferdinand I și poetului Mihai Eminescu, pentru cel de al treilea bust urmând să decidă ulterior, prin alegerea unei personalități bănățene.

În convocatorul adresat personalităților locale, prefectul Ion D. Dongorozi își anunță astfel demersul său: „*Piața din fața Palatului Administrativ urmează ca în curând să fie amenajată și transformată de prefectură și primărie într-un scuar.*

Socot că ar trebui să se așeze atunci la mijloc bustul regelui Ferdinand I. întregitorul hotarelor, în dreapta, al poetului Mihail Eminescu, podoabă a întregului neam românesc, a cărui strălucire sporește pe măsură ce trece timpul, iar în stânga a(c)l unui cărturar mai reprezentativ din cuprinsul Carașului”².

Conform uzanțelor, pentru bustul regelui Ferdinand I s-a cerut acceptul Casei Regale a României, acesta fiind deja primit, la începutul lunii februarie³.

La 2 februarie 1932, comitetul – redus la un număr de 11 membri – a hotărât ca Damaschin Bojincă (1801-1866), fiu al Carașului, jurist ilustru al Moldovei și profesor

¹ Județul Caraș a existat ca unitate administrativă distinctă între anii 1926-1950.

² Direcția Județeană Caraș-Severin a Arhivelor Naționale (mai departe: D.J.Caraș-Severin A.N.), fond Prefectura județului Caraș, inv. 115, dosar 47/1932, f. 1-2.

³ *Ibidem*, f. 6.

la Academia Mihăileană din Iași, să fie personalitatea eternizată prin cel de al treilea bust ce urma să fie amplasat în parcul care primise numele regelui Ferdinand⁴.

Sub îndrumarea prefectului, comitetul de inițiativă a lucrat cu febrilitate pentru rezolvarea, în paralel, a mai multor probleme: sistematizarea și extinderea parcului, strângerea fondurilor necesare unei asemenea opere, aceasta, în plină criză economică, și desemnarea sculptorului pentru executarea celor trei busturi.

Împreună cu Primăria orașului Oravița s-a reușit extinderea parcului, iar sistematizarea lui, precum și stabilirea arbuștilor ce urmau să fie plantați au fost încredințate Serviciului de horticultură al Primăriei municipiului Timișoara.

Problemele de ordin financiar, bine gândite și demarate la începutul anului 1932, și-au găsit rezolvarea parțială prin donarea de fonduri din bugetul județului Caraș, al Primăriei orașului Oravița și chiar al unor primării comunale mai bogate. Fondurile strânse în prima parte a anului 1932 nu au fost însă suficiente pentru a acoperi mai ales cheltuielile suportate de Romul Ladea cu transportul busturilor modelate la București, în vederea turnării lor în atelierele V.V. Rășcanu. Lipsa acută de fonduri, resimțită în anul 1933, duce la situația nefericită ca definitivarea lucrărilor și amplasarea busturilor să se facă în toamna anului 1932, dezvelirea acestora are loc în ziua de 3 iunie 1933, în prezența regelui Carol II⁵, cele trei busturi fiind recepționate abia în ziua de 22 septembrie 1933⁶.

Același comitet a hotărât ca cele trei busturi să fie încredințate unui sculptor, fără licitație. În ședința din 11 februarie 1932, comitetul s-a oprit asupra sculptorului Romul Ladea⁷ (1901-1910), născut în localitatea cărășeană Jitin. Acesta, considerat de orăvițeni „artist cu reputația făcută“, era profesor la Școala de Arte Frumoase din Cluj⁸.

Romul Ladea făcuse studiile gimnaziale la Oravița și cele de sculptură la București și Paris. La întoarcerea în țară, artistul a fost profesor la școlile de arte frumoase din Timișoara și Cluj. A fost un artist prolific, fapt care l-a determinat pe scriitorul și ziaristul Petru Vintilă, și el un fiu al Banatului, să scrie că „ne-a dat o grădină de busturi și statui“⁹.

Se pare că pentru realizarea celor trei busturi a prezentat interes și Oscar Han, unul dintre artiștii de marcă ai genului din acea perioadă, fapt dovedit de scrisoarea lui Romul Ladea către Ion D. Dongorozi, din 16 martie 1932¹⁰.

La 20 februarie 1932, prefectul județului Caraș s-a adresat oficial sculptorului

⁴ *Ibidem*, f. 8.

⁵ „Roata“ (Oravița), an IV, nr. 20, din 18 iunie 1933.

⁶ D.J. Caraș-Severin A.N., fond Prefectura județului Caraș, dosar 47/1932, f. 219.

⁷ *Ibidem*, f. 12.

⁸ *Ibidem*.

⁹ *Ibidem*, colecția Petru Vintilă, dosar C3.

¹⁰ *Ibidem*, fond Prefectura județului Caraș, dosar 47/1932, f. 49.

și profesorului Romul Ladea, solicitându-i să primească oferta de executare a celor trei busturi, precizându-se că motivele erau: renumele artistică și originea cărășeană¹¹.

Între cele două personalități se va purta o intensă corespondență, pe tot parcursul anului 1932, până la înlocuirea lui Ion D. Dongorozi din funcția de prefect, continuând, pe un ton mai dur, în anul 1933, cu prefectul Maxim Radovan, datorită neachitării sumelor datorate artistului.

Romul Ladea a primit cu satisfacție comanda de executare a busturilor pentru suma totală de 160.000 lei. La începutul lunii iunie 1932, cele trei busturi erau gata și au fost încredințate, pentru recepționare provizorie, unei comisii create din trei personalități ale Clujului interbelic: Sextil Pușcariu, Florian Ștefănescu-Goangă și I.Grimm¹².

Correspondența pe care o publicăm în continuare, pe lângă faptul că dezvăluie – parcă – o eternă problemă a spațiului și timpului românesc: lipsa banilor pentru cultură și, respectiv, rolul artistului, permanent dependent de venituri modeste, ridică în sine și alte probleme, de ordin cultural, pentru spațiul cărășean și anume:

1. Prefectul – scriitor Ion D. Dongorozi – se identifică cu aspirațiile mai vechi ale românilor cărășeni, acelea de a pune bazele unor noi instituții durabile: muzeul și biblioteca publică.

2. Romul Ladea se dovedește a fi și un intermediar între Dongorozi, pe de o parte, și Ion Agârbiceanu și Gheorghe Bogdan-Duică, pe de altă parte, pentru realizarea unor colaborări și proiecte inițiate de Dongorozi¹³.

3. Demersurile lui Dongorozi de a amenaja parcul din centrul Oraviței, denumit, între anii 1932-1947, parcul „Regele Ferdinand I”, și de a-l înfrumuseța cu opere realizate de sculptorul Romul Ladea rămân singulare pentru întreg Banatul de sud, căci numai acest oraș, Oravița, a fost îmbogățit într-o singură zi cu cele trei busturi, subliniind datoria morală a marelui artist, care îi declara lui Dongorozi: „Țin să fac cu lucrările acestea pentru orașul în care m-am crescut”¹⁴.

Monumentul regelui Ferdinand I din parcul central al Oraviței a fost distrus la începutul anului 1948, păstrându-se doar fotografia lui.

Redăm istoriei noastre culturale din acest zbuciumat secol o parte din corespondența lui Romul Ladea cu autoritățile din Oravița anilor 1932-1933, acestea văzând acum, pentru prima dată, lumina tiparului.

¹¹ *Ibidem*, f. 13.

¹² *Ibidem*, f. 111.

¹³ *Ibidem*, f. 74.

¹⁴ *Ibidem*, f. 49.

ANEXĂ

I

Regatul României
Prefectura județului Caraș
Cabinetul Prefectului
1932 luna februarie 20

Domnule Profesor,

Comitetul de 11, desemnat de către comitetul definitiv, pentru ridicarea în piața din fața Prefecturii a unui bust Regelui Ferdinand I, având în dreapta bustul poetului M. Eminescu, iar în stânga pe al cărturarului cărășean Damaschin Bojincă, în ședința sa de la 11 februar 1932, s-a oprit în principiu la D-voastră. (Și pentru reputația artistică pe care o aveți, dar și pentru faptul că sunteți cărășean).

Vă rog să binevoiți a ne răspunde *de urgență* dacă acceptați să luați lucrarea; cam cât ar costa cele trei busturi turnate în bronz; în cât timp le-ați putea executa și în sfârșit cum s-ar face achitarea lor.

Dacă răspunsul primit de la D-voastră este favorabil, ar rămânea să executați și macheta, spre a lua apoi o hotărâre definitivă.

Pentru orientarea D-voastră, vă anexăm o schiță a pieței Regelui Ferdinand I.
Președintele comitetului,

Prefect

Ion D. Dongorozi

Domnului
Romulus Ladea

Profesor la Școala de Arte Frumoase din Cluj

D.J. Caraș-Severin A.N., fond Prefectura județului Caraș, dosar 47/1932, f. 13.

II

Regatul României
Prefectura județului Caraș
Cabinetul Prefectului
1932 luna martie 1

Stimate domnule Ladea,

Ca urmare la cele discutate și hotărâte în ședința de aseară a comitetului, vă rog să binevoiți a ne răspunde neîntârziat:

1. Cu cât puteți reduce suma de 180.000 (una sută optzeci mii) lei pretinsă pentru executarea celor trei busturi?

2. Care vor fi proporțiile soclurilor și care ale busturilor? (Cel al Regelui Ferdinand trebuie să fie mai mare ...)

3. Cam în cât timp ați putea executa macheta?

4. Cam în cât timp ați putea executa și când preda busturile?

5. Cum se va face achitarea lucrării?

Președintele comitetului

Prefect

Ion D. Dongorozi

Domniei sale

Domnului Romulus Ladea

Profesor la Școala de Arte Frumoase, Cluj

D.J. Caraș-Severin A.N., fond Prefectura județului Caraș, dosar 47/1932, f. 22.

III

Stimate Domnule Prefect,

Am rămas surprins de telegrama D-voastră, eu încă săptămâna trecută v-am răspuns și așteptam deja o vorbă din partea D-voastră.

Am fixat pentru busturi o sumă minimală și am ținut în vedere tocmai bugetul redus al județului când v-am propus construirea soclurilor în regie proprie.

Portretul Regelui nu să poate face mai mare, având în vedere că este pus lângă alte două busturi. Să poate – și trebuie chiar – să aibă un soclu mai înalt.

Un bust ar fi aproape de două ori mărimea naturală. Soclurile ar fi, al Regelui de 3-3,20 m înălțime plus cam 1,20 înălțimea bustului, total 4,40, iar celelalte două socluri ar fi cu 30-40 cm mai scunde. Terenul pe care să construiesc este destul de larg ca să ne permită dimensiunile acestea. Macheta aș putea-o face în 10 zile.

Pentru executarea busturilor aș avea nevoie de vreo două luni. Nu știu însă dacă turnătorii de bronz să angajează să mi le toarne într-o lună-două.

Aș avea lipsă de un avans la începerea lucrului, iar peste două luni când duc la turnătorie busturile am lipsă de altă sumă pentru transporturi și avans turnătoriei și la preluarea lucrărilor de la turnătorie achitarea lor.

Dacă lucrarea este grabnică, ar fi mai bine să încep acuma, iar planul soclurilor să îl trimit între timp, soclurile și așa să pot ciopli și construi în șase săptămâni de minune.

Primiți, vă rog, domnule Prefect, salutul meu cel mai respectuos.

Cluj, 9 martie 1932

R. Ladea

Școala de Arte Frumoase

D.J. Caraș-Severin A.N., fond Prefectura județului Caraș, dosar 47/1932, f. 35.

IV

Telegramă

D[lui] Prefect Dongorozi

Oravița

Cluj, 11 [martie] ora 11 [1932]

Primesc lucrarea pentru una sută șase zeci mii lei.

Ladea

D.J. Caraș-Severin A.N., fond Prefectura județului Caraș, dosar 47/1932, f. 37.

V

Proces-verbal

Dresat azi, 14 martie 1932

Subsemnații, întruniți la Prefectură, am hotărât:

1. Să se înainteze imediat d-lui Romul Ladea, spre semnare sau eventual modificare, modelul de contract întocmit de domnul avocat Novacovici.
2. Să se întrebe domnul Romul Ladea dacă din punct de vedere artistic și arhitectural s-ar putea mări cu ceva dimensiunile fixate prin scrisoare de domnia sa la bustul Regelui Ferdinand.
3. Să se ceară domnului Ladea să răspundă neîntârziat.

D.c.m.s.

Președinte

Ion D. Dongorozi

Membrii

Com[itetului] de direcție
ss. indescifrabil

D.J. Caraș-Severin A.N., fond Prefectura județului Caraș, dosar 47/1932, f. 45.

VI

Stimate domnule Prefect,*

La telegrama mea nu am primit nici un răspuns și cum am auzit că la lucrările din Oravița concurează și sculptorul Han, vă încunoștințez că și eu mă angajez să fac lucrările în aceleași condiții și pentru aceeași sumă ca domnul

---

* La 22 martie 1932, Ion D. Dongorozi menționa pe scrisoare: „I se va comunica în scris că i s-a trimis spre semnare contractul“.

Han. Țin să fac eu lucrările acestea pentru orașul în care m-am crescut. De altcum, la-nceputul săptămânii viitoare am treabă în Banat și aş trece și pe la Oravița, dacă aveți bunăvoința să mă anunțați când sunteți acas.

Primiți, domnule Prefect, asigurarea stimei mele

Cluj, la 16 martie 1932

R. Ladea

D.J. Caraș-Severin A.N., fond Prefectura jud. Caraș, dosar 47/1932, f. 49.

VII

⟨23 martie 1932⟩

Încunoștiințare

În vederea semnării contractului definitiv și fiindcă sculptorul R. Ladea se află în localitate, vă rog să binevoiți a vă întruni negreșit mâine, 24 martie 1932, orele 9 și jumătate, în cabinetul subsemnatului.

Președinte

Ion D. Dongorozi

Vice-președinte: V. Musta

Casier: Ștefan Popescu - administrator financiar

Secretar: Iancu Vițian

Membri:

Dr. Petre Corneanu, absent

Dr. Ioan Nedelcu, M. Bogdan

Gheorghe Jianu, călătorit

Iosif Engelhardt, sunt împiedecat

Directorul Liceului, M. Drugărin

Primarul orașului, Novacovici

Adolf Sittner, semnat

D.J. Caraș-Severin A.N., fond Prefectura județului Caraș, dosar 47/1932, f. 50.

VIII

Contract de lucrări,

intervenit astăzi, 24 martie 1932, între Comitetul pentru ridicarea busturilor Reg[elui] Ferdinand I, Mihail Eminescu și Damaschin Bojincă în Oravița, reprezentat prin Ion D. Dongorozi, prefectul jud[etului] Caraș, ca președinte al Comitetului, și Romul Ladea, profesor sculptor la Școala de arte frumoase Cluj, după cum urmează:

1. Comitetul pentru ridicarea busturilor Reg[elui] Ferdinand I, Mihail Eminescu și Damaschin Bojincă dă, iar dl. Romul Ladea ia în întreprindere

executarea lucrărilor mai jos specificate:

a) executarea busturilor Reg[elui] Ferdinand I, Mihail Eminescu și Damaschin Bojincă;

b) executarea schiței cotate a soclurilor pe care urmează a se așeza busturile, cu indicarea dimensiunilor, decorurilor, materialelor corespunzătoare, precum și desemnarea locului pe teren unde se va așeza fiecare;

c) turnarea busturilor în bronz, transportul pe riscul sculptorului și așezarea pe soclurile ce vor fi ridicate de Comitet conform indicațiunilor de sub b).

2. La executarea lucrării se va avea în vedere atât scopul patriotic, cât și interesul artistic.

3. Costul lucrării se stipulează de comun acord în suma de 160.000 (una sută șasezeci mii) lei.

4. Plata prețului se va face în patru rate și anume:

Prima rată în sumă de lei 20000 (douăzeci mii) la semnarea contractului.

A doua rată în sumă de 90000 lei (nouăzeci mii) se va plăti turnătoriei, în urma avizului d-lui Ladea, la terminarea turnătoriei (diferența ce eventual ar rezulta sculptorului).

A treia rată în sumă de 10000 lei (zece mii) pentru transportul busturilor turnate de la București la Oravița.

A patra rată în sumă de 15000 lei (cincisprezece mii) la sosirea busturilor turnate în Oravița.

A cincea rată în sumă de 25000 lei (douăzeci și cinci mii) la recepționarea definitivă a lucrării.

5. Dimensiunile busturilor se stabilesc în de două ori mărimea naturală.

6. Termenul executării se stipulează în trei luni de la data semnării contractului.

7. Pentru caz de întârziere se fixează o amendă convențională zilnică în sumă de lei 300 în sarcina părții în întârziere.

Punerea în întârziere se face prin o notificare scrisă, recomandată expediată cu cel puțin opt zile înaintea termenului.

8. Busturile definitive vor fi prezentate pentru aviz juriului desemnat de comitet. Prezentarea se face cel mai târziu în termen de 2 luni de la data semnării contractului.

Sculptorul este obligat a anunța Comitetul din Oravița data terminării busturilor cu cel puțin opt zile înainte, iar juriul desemnat de comitet își dă avizul în cel mai târziu opt zile de la data terminării busturilor, contrar avizul se consideră favorabil.

Avizarea Comitetului sculptorul o face prin scrisoare recomandată. – Avizul juriului are caracter obligatoriu pentru artistul sculptor.

9. Neobservarea și neconformarea la avizul juriului constituie motiv pentru refuzarea recepționării lucrării și rezilierea contractului. Rezilierea se notifică

prin o simplă scrisoare recomandată, cu indicarea motivelor.

10. Pentru caz de judecată părțile stipulează de comun acord competența Judecătoriei de Ocol Oravița.

11. Taxele de contract privesc jumătate comitetul, iar jumătate pe sculptorul R. Ladea.

După cetire și espicare, prezentul contract s-a aprobat și semnat.

Oravița, 24 martie 1932

În prezența noastră ca martori:

ss. indescifrabil

ss. Ion D. Dongorozi

ss. R. Ladea

D.J. Caraș-Severin A.N., fond Prefectura județului Caraș, dosar 47/1932, f. 53-54.

IX

Telegramă

30 martie 1932

Romul Ladea, profesor

Cluj

Școala de arte frumoase

Rugăm trimiteți urgent planurile soclurilor și amplasamentul statuelor.

Prefect

ss. indescifrabil

D.J. Caraș-Severin A.N., fond Prefectura județului Caraș, dosar 47/1932, f. 59.

X

Stimate domnule Prefect,

Acum v-am trimis planurile soclurilor și vă rog să aveți bunăvoință a dispune ca să se execute precis. Scara este 1:10. Emblema o voi trimite la timp, tot așa și modelul literilor. M-am apucat de lucru, portretul Regelui este destul de avansat. Am fost la părintele Agârbiceanu, mi-a promis articolul, pe domnul Gh. B[ogdan] Duică nu l-am găsit acas. Este la București. Vă rog, domnule Prefect, să-mi trimiteți exemplarul meu de contract.

Vă salută cu tot respectul

R. Ladea

6 apr. 1932, Cluj

D.J. Caraș-Severin A.N., fond Prefectura județului Caraș, dosar 47/1932, f. 74.

XI

Mult stimate domnule Prefect,

Referitor la telegrama Domniei voastre am onoare a vă încunoștiința că portretul Regelui este gata și portretul lui D. Bojincă va fi gata peste câteva zile. M-am rezervat mai multă vreme pentru portretul lui Eminescu, de care doresc să mă ocup mai mult.

La data fixată am să fiu gata cu toate.

Primiți, vă rog, domnule Prefect, asigurarea stimei ce vă păstrez.

R. Ladea

Cluj, la 19 apr. 1932

D.J. Caraș-Severin A.N., fond Prefectura județului Caraș, dosar 47/1932, f. 89.

XII

<Ante 23 mai 1932>

Mult stimate domnule Prefect,

Vă anunț că juriul poate prelua lucrările pe data de 1 iunie în localul Școlii de Arte Frumoase. Pentru întârziere vă rog să mă iertați, am întâmpinat greutăți de cari nu am putut să-mi dau seama. Lucrul merge bine, două busturi sunt isprăvite și toți cari le-au văzut au rămas mulțumiți.

Primiți, vă rog, domnule Prefect, asigurarea deosebitului respect ce vă păstrez.

R. Ladea

D. J. Caraș-Severin A.N., fond Prefectura județului Caraș, dosar 47/1932, f. 101.

XIII

Regatul României
Prefectura județului Caraș
Cabinetul Prefectului
1932 luna mai 26

Stimate domn,

Comisiunea pentru recepționarea busturilor este alcătuită din d-nii profesori universitari: Sextil Pușcariu, Fl[orian] Ștefănescu-Goangă și I. Grimm.

Noi i-am înștiințat; rămâne să luați D-voastră contact, ori să-i încunoștiințați.

M.S. Regele a fost invitat pentru dezvelire, care va avea loc, probabil, către sfârșitul luni iunie a.c.

Vă rugăm să luați toate măsurile ca să avem busturile cât mai din timp la Oravița.

Nu se poate admite nici o întârziere.

Prefect și președinte al comitetului

Ion D. Dongorozi

Domniei sale

Domnului profesor Romulus Ladea

Școala de Arte Frumoase

D.J. Caraș-Severin A.N., fond Prefectura județului Caraș, dosar 47/1932, f. 111.

XIV

Stimate domnule Prefect,

Am primit telegrama D-voastră și vă rog să aveți bunăvoință și puțină răbdare, nici turnătorul nu știe să-mi spună ceva precis, până nu vede de ce este vorba. Eu i-am scris, dar nu am primit nici un răspuns, așa că trebuie să așteptăm până ajung eu la București cu lucrările, de unde vă telegrafiez toate ce vă interesează. Dacă juriul recepționează lucrările, în 1 iunie eu pot pleca imediat.

Vă rog înc-o dată să-mi trimiteți 10000 lei ca să am cu ce pleca.

Cu tot respectul

R. Ladea

26 mai 1932, Cluj

D.J. Caraș-Severin A.N., fond Prefectura județului Caraș, dosar 47/1932, f. 120.

XV

Regatul României

Prefectura județului Caraș

Cabinetul Prefectului

Nr. 18290

1932 luna septembrie 17

Domnule profesor,

Cu onoare vă comunicăm că M.S. Regele va veni la Oravița la dezvelirea busturilor.

Binevoiți a interveni ca busturile să fie transportate la Oravița, cel mai târziu până la data de 25 septembrie.

Din suma de 160000 lei costul busturilor s-a plătit D-voastră și turnătoriei până în prezent suma de lei 70000 și d-l prefect personal a mai plătit încă 20000

turnătoriei Rășcanu, deci ar mai fi de plătit suma de lei 70000, care sumă o plătim conform ratelor stipulate în contract.

Prefect,
Președintele comitetului
ss. indescifrabil

Secretar,
Vițian

Domniei sale
Domnului Romul Ladea
Profesor Cluj
Școala de Arte Frumoase

D.J. Caraș-Severin A.N., fond Prefectura județului Caraș, dosar 47/1932, f. 164.

XVI
Telegramă

Urgent Prefect Radovan
Cluj <19 septembrie 1932>

Trimiteți telegrafic suma pentru achitarea totală a turnătorului și spese de transport ca să mă pot conforma adresei D-voastră,

Ladea

D.J. Caraș-Severin A.N., fond Prefectura județului Caraș, dosar 47/1932, f. 172.

XVII

Domnule Prefect,

Deja suntem în luna noiembrie și D-voastră tot nu ați avut bunătatea să aranjați cu mine chestia busturilor. Am așteptat destul și am avut destulă răbdare, numai Dumnezeu știe câte am îndurat de pe urma nepăsării D-voastră. Vă rog, binevoiiți a-mi preciza data când puteți achita ce mi se cuvine.

Cluj, la 2 nov. 1932

Cu deosebită stimă
R. Ladea

D. J. Caraș-Severin A.N., fond Prefectura județului Caraș, dosar 47/1932, f. 194.

XVIII

Stimate domnule Prefect,

Referitor la adresa domniei voastre din 10 noiembrie a.c., am onoare a vă răspunde că atât pretenziunile mele, cât și îndatoririle domnielor voastre sunt precizate în contractul încheiat între noi. Dacă actele cari vă stau la îndemână nu sunt destul de lămuritoare, voi fi nevoit ca în decurs de opt zile de la data scrisorii acesteia să recurg la forurile competente pentru o mai bună lămurire.

Primiți, vă rog, domnule Prefect, asigurarea deosebitei mele stime ce vă păstrează.

Cluj, la 12 noiembrie 1932

R. Ladea
Școala de Arte Frumoase
Cluj

D-sale D-lui
Prefect al jud. Caraș, Oravița

D.J. Caraș-Severin A.N., fond Prefectura județului Caraș, dosar 47/1932, f. 200.

XIX

Urgent

D-sale d-lui Romul Ladea,
profesor la Școala de Arte Frumoase Cluj

Referitor la scrisoarea D-voastră, cu onoare vă comunicăm că ne-am adresat Dv. numai pentru a face o confruntare în actele ce le avem noi pentru diferite chestiuni angajate în legătură cu busturile. Și nu ne așteptam la răspunsul amenințător al D-voastră.

Din suma cât avem încasată vă trimitem încă zece mii lei.

Oravița, 17 noiembrie 1932

p. Prefect,
Vițian

D.J. Caraș-Severin A.N., fond Prefectura județului Caraș, dosar 47/1932, f. 200 verso:

XX

Domnule Prefect,

Subsemnatul Romul Ladea, sculptor, încredințat fiind din partea comitetului aranjator cu ridicarea a trei busturi în parcul Regele Ferdinand din Oravița, cu onoare vin a vă ruga să binevoiți a dispune ordonanțarea competenței

mele ce mai am de primit din partea Prefecturii pentru efectuarea acestor lucrări în sumă de 34000 lei. Conform contractului încheiat, 25000 lei îmi revin la recepționarea definitivă a lucrării, iar suma de 9000 lei ar fi scadentă acum.

Rog, domnule Prefect, să binevoiți a deschide un credit suplimentar pentru achitarea sumelor ce-mi compet.

Oravița, la 22 aprilie 1933

Cu deosebită stimă,
Romul Ladea

D-sale D-lui Prefect al județului Caraș
Oravița

D.J. Caraș-Severin A.N., fond Prefectura județului Caraș, dosar 47/1932, f. 208.

XXI

Onorat comitet

Subsemnatul, având în vedere că busturile sunt deja de mult terminate și chiar dezvelite, că termenul pentru plata costului acestora asemenea a expirat de mult, că am mare și urgentă nevoie de bani, înainte de a păși la aplicarea stipulațiilor din contract pentru caz de întârziere, vă rog din nou și pentru cea din urmă dată să faceți tot posibilul ca să intru fără întârziere în posesia restanței de 25000 lei ce mai am de primit din costul lucrărilor.

Primiți asigurarea stimei mele
Ticvaniul Mare, 28 august 1933

R. Ladea

Către

On[or]. Comitet pentru ridicarea busturilor Reg[elui] Ferdinand, Eminescu,
Bojincă
Oravița

D.J. Caraș-Severin A.N., fond Prefectura județului Caraș, dosar 47/1932, f. 210.

XXII

Domnule Prefect,

Am onoare a vă transpune cererea D-lui Ladea, rugându-vă să binevoiți a dispune achitarea pretenziunii din fondul „Opere culturale“, deoarece Comitetul

nu dispune în prezent de nici un ban în numerar.

Oravița, 29 august 1933

Vițian

Directorul] Comit[etului] pt. așezarea busturilor

D.J. Caraș-Severin A.N., fond Prefectura județului Caraș, dosar 47/1932, f. 211.

XXIII

Proces-verbal de recepție definitivă

pentru busturile ridicate în parcul Regele Ferdinand I din Oravița.

Anul una mie nouă sute treizeci și trei în septembrie douăzeci și doi.

Subsemnații membri designați de Comitetul de direcție pentru așezarea busturilor din piața Regele Ferdinand I, deplasându-se pentru a examina busturile executate de dl. profesor sculptor R. Ladea, am constatat că busturile sunt conform condițiilor din contract și se pot primi definitiv.

Pentru care s-a încheiat acest proces-verbal

La 22 septembrie 1933.

Membrii Com[itetului] de recepție:

Gheorghe Jianu

Ion Nedelcu

Ing. A. Sittner

Ilie Rusmir

Ioan Vițian

D.J. Caraș-Severin A.N., fond Prefectura județului Caraș, dosar 47/1932, f. 219.